

Стаття 85 GDPR: Баланс між захистом даних та свободою вираження поглядів

ЗАКОН ПРО ЗАХИСТ ДАНИХ - GDPR - СВОБОДА
ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ

Стаття 85: Ключові моменти

"Держави-члени повинні законодавчо узгодити право на захист персональних даних відповідно до цього Регламенту з правом на свободу вираження поглядів та інформації, включаючи обробку в журналістських цілях та цілях академічного, художнього або літературного вираження".

Основна мета

Баланс між свободою вираження поглядів і правами на захист даних.

Дискреція держави-члена

Держави-члени можуть звільнити осіб, які здійснюють свободу вираження поглядів, від певних вимог GDPR.

Межі звільнення

GDPR не визначає ці межі детально; держави-члени встановлюють сферу застосування.

Стаття 85 у Латвії: Стаття 32 Закону про обробку даних

Журналістика

Винятки застосовуються лише тоді, коли дані обробляються з **метою публікації** інформації, що слугує **суспільним інтересам**.

Вимога несумісності

Виняток застосовується лише тоді, коли дотримання положень GDPR є несумісним або перешкоджає здійсненню права на свободу вираження поглядів та інформації.

GDPR ст. 5 Завжди застосовується

Принципи обробки даних (ст. 5 GDPR) завжди залишаються чинними і не можуть бути скасовані за жодних обставин.

У кожному конкретному випадку Оцінка

Кожне зобов'язання GDPR має оцінюватися індивідуально. Наприклад: чи потрібно повідомляти наглядовий орган про порушення даних відповідно до ст. 33? Чи повідомляти наглядовий орган? Це вимагає ретельного аналізу кожного

- ❑ Австрія та Нідерланди звільняють від виконання всіх норм GDPR; Швеція та Литва перераховують конкретні положення. Латвія застосовує широкий, але умовний підхід.

Хто може скористатися виключенням?

Широка, гнучка сфера застосування

СЕС у справі *Буйвідс (C-345/17, 14 лютого 2019 року)* постановив, що виняток застосовується до **будь-якої особи**, єдиною метою якої є публічний обмін інформацією, думками чи ідеями - незалежно від професійного статусу.

У справі *Markkinaporssi & Satamedia (C-73/07, 16 грудня 2008 року)* Суд підтвердив, що **отримання прибутку** не п о з б а в л я є діяльність статусу "журналістської" автоматично.

⚠ Пошукові системи в Інтернеті прямо **виключені** з-під журналістського винятку (*Google Spain (C-131/12, 13 травня 2014 року)*)).

Вища планка для нежурналістів

Журналісти

Для зареєстрованих ЗМІ та акредитованих журналістів журналістська мета презюмується. Органи влади можуть покладатися на їхній професійний статус і припускати, що вони діятимуть добросовісно, надаючи точну і достовірну інформацію відповідно до журналістської етики.

Більший тягар доказування

Органам влади важче перевірити законність цілей не-журналістів. Не можна вважати, що вони діють сумлінно в тій же мірі, що й зареєстровані журналісти або ЗМІ.

Верховний Суд, Касаційний адміністративний суд (справа № СКА-476/2019, А420187717, ECLI:LV:AT:2019:0926.A420187717.4.S), рішення від 26 вересня 2019 року.

Верховний Суд, Касаційний адміністративний суд (справа № СКА-6/2019, А420502213, ECLI:LV:AT:2019:0319.A420502213.3.S), рішення від 19 березня 2019 року.

Що вважається "суспільним інтересом"?

Керівництво ЄСПЛ

Суспільний інтерес включає політичні дебати, офіційну поведінку, кримінальні справи і навіть спортивні або мистецькі діячі. Ключовий критерій: чи **викликає** матеріал **суспільні** **дебати**?

Що не відповідає критеріям

- Матеріали, що задовольняють просту цікавість (наприклад, повсякденна діяльність принцеси Кароліни - *Von Hannover проти Німеччини* (№ 2, 7 лютого 2012))
- Масова публікація податкових даних без аналізу (*Satamedia проти Фінляндії* (27 червня 2017 року))
- Фотографії, які не є необхідними для встановлення достовірності викладених подій

Час має значення

Інформація могла слугувати суспільним інтересам під час публікації, але з часом люди повертають собі право на **приватність і самовизначення**. Історична актуальність зникає.

- **i** Журналісти також повинні діяти **добросовісно**, на основі точних фактів і відповідно до стандартів журналістської етики (*Braun проти Польщі* (4 листопада 2014 року)). *Poland* (4 листопада 2014 року)).

Час має значення: Справа DSI

Факти

Фотографії суб'єкта даних, зроблені на публічному заході в 2010-2011 роках, залишалися у відкритому доступі на трьох веб-сайтах протягом більше 12 років. Суб'єкт зображений майже роздягненим. Контролери послалися на свободу вираження поглядів та журналістський виняток.

Висновок DSI

Державна інспекція з питань даних встановила, що продовження обробки даних, у тому числі після отримання запиту на видалення, було непропорційним. Право суб'єкта на недоторканність приватного життя переважило суспільний інтерес у збереженні зображень з події десятирічної давнини.

Принцип

Навіть там, де публікація спочатку була законною, з плином часу баланс пропорційності зміщується. Історична актуальність зникає, а право суб'єкта даних на приватність і самовизначення з часом стає сильнішим.

i Справа DSI № L-2-6/5190. Рішення DVI № 2-2.2./16 (1 липня 2025 року) та рішення № 2-2.2./2 (10 січня 2024 року). Порушення GDPR ст. 12(1)-(5), ст. 17 та ч. 1 та 2 ст. 32 Закону про обробку даних підтверджено.

Баланс між двома основними правами

Жодне з прав не є абсолютним

Захист даних і свобода вираження поглядів повинні бути збалансовані в кожному конкретному випадку. Жодне з них не переважає автоматично.

Критерії збалансованості ЄСПЛ

Внесок у публічні дебати; суспільна роль суб'єкта; попередня поведінка; спосіб і точність інформації; зміст, форма і наслідки публікації; суворість санкцій.

Конституційний суд Болгарії (2019)

Скасував закон, який встановлював жорсткі критерії збалансованості, підтвердивши, що це **судова**, а не законодавча прерогатива. Критерії Латвії слід тлумачити широко.

Тематичне дослідження: Дані про дітей та виняток для журналістів (DSI, 2025)

Факти

Неповнолітня дитина (син мера міста Людожер) була опосередковано ідентифікована у шкільному булінгу. Інцидент висвітлювали кілька ЗМІ. Мати подала три скарги до ДІМ.

Оцінка DSI

Публікації слугували законному суспільному інтересу. Було застосовано журналістський виняток відповідно до Розділу 32(2). Однак дитину можна було захистити, порушивши принцип мінімізації даних (GDPR, ст. 5(1)(1)). 5(1)(c)).

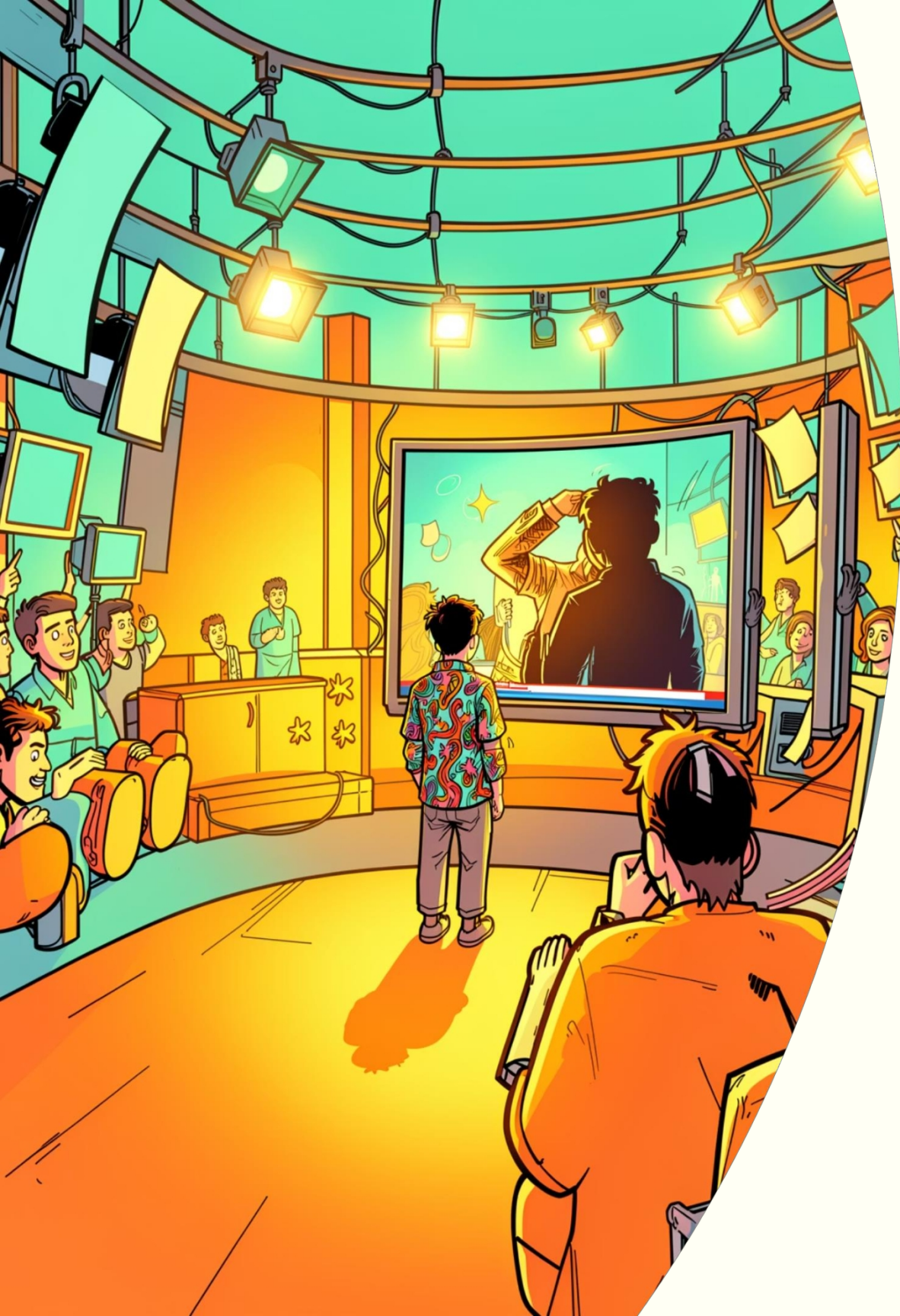
Мета проти мінімізації

Дві статті, одні й ті ж факти: одна зосереджується на жорсткому поведженні, інша - на неправомірних діях батька. Ідентичний зміст, різні заявлені цілі → різні правові наслідки.

Результат

З однієї статті було видалено ідентифікуючий заголовок. Жодних коригувальних заходів не було застосовано. DSI має право, а не обов'язок, діяти на власний розсуд.

📄 Рішення DSI № 1-2.3/9-DVI, 19 червня 2025 року. Лист DSI № 2-4.2/318-N, 12 березня 2025 року. СЕС, справа С-768/21 (TR проти землі Гессен), 26 вересня 2024 року. Верховний Суд, справа № СКА-1219/2021, 7 вересня 2021 року.

Тематичне дослідження: Дані про стан здоров'я та поріг ідентифікації (DVI, 2024)

Факти

Інгус Одзінш скаржився на те, що в телевізійній програмі було публічно розголошено, що він хворий на шизофренію. В ефірі було згадано його ім'я, вік, рідне місто, школу та приблизний район проживання, але не прізвище.

Оцінка DSI

DSI не виявив обробки персональних даних у розумінні GDPR ст. 4(1). 4(1) - особу не можна було ідентифікувати лише з трансляції. Без прізвища інформація була недостатньою для ідентифікації конкретної особи. Журналістський виняток, передбачений частиною 1 статті 32 Закону про обробку даних, був визнаний застосовним у будь-якому випадку.

Можливість ідентифікації

Принцип

Можливість ідентифікації оцінюється об'єктивно - не з точки зору суб'єкта даних. Той факт, що заявник міг ідентифікувати себе або що співробітник пробації впізнав його, використовуючи додаткові дані, якими він вже володів, не встановлює застосовність GDPR. Одного лише імені (215 чоловіків на ім'я Інгус у Латвії) недостатньо.

Результати та межі компетенції DVI

DVI відхилив скаргу як необґрунтовану (рішення № 1-2.3/3-DVI, 26 березня 2024 року). DVI не має компетенції щодо друкованих газет, які обробляються без автоматизованих засобів. Скарги про наклеп або порушення честі/гідності підпадають під загальну судову юрисдикцію, а не під компетенцію DVI.

📄 Рішення DVI № 1-2.3/3-DVI, 26 березня 2024 року. Адміністративна справа № A420143024. Посилання: СЕС, справа C-131/12 (Google Spain), 13 травня 2014 року. Справа Сенату № SKA-921/2019, 22 лютого 2019 року.

Тематичне дослідження: Персональні дані в книзі - виняток для художнього вираження (DSI, 2025)

Фабула справи

Журналіст опублікував книгу, яка містила персональні дані - імена, часткові ідентифікаційні номери, фінансові операції, історію судових процесів, інформацію про стан здоров'я та судові фотографії - взяті з матеріалів кримінальної справи. Заявники стверджували, що дані були отримані та оброблені незаконно.

Оцінка DSI

DSI встановив, що книга кваліфікується як художнє/літературне вираження поглядів відповідно до статті 32(3) Закону про обробку даних. Положення GDPR (крім ст. 5) не застосовуються. Автор використав мінімум даних, необхідних для встановлення причинно-наслідкового зв'язку та ідентифікації відповідних осіб, при цьому відредагувавши чутливі деталі (діагнози, ліки, повні адреси). Очевидної непропорційності не виявлено.

Ключовий принцип: DSI не є літературною цензурою

DSI не може провести детальний кількісний аналіз того, скільки даних є "достатнім" у літературному творі. Автор, а не регулятор визначає, що необхідно для досягнення літературної мети. Детальна державна перевірка змісту книжок прирівнюється до цензури, що загрожує свободі вираження поглядів відповідно до ст. 100 Конституції України та Хартії ЄС. 100 Конституції та ст. 11 Хартії ЄС. 11.

Межі компетенції DSI

DSI може оцінювати законність обробки даних, але не законність способу їх отримання (наприклад, з матеріалів кримінальної справи). Це належить до компетенції органу, який веде кримінальне провадження. Якщо заявники вважають, що їхні права на недоторканність приватного життя були порушені, відповідним засобом правового захисту є цивільний судовий позов.

📄 Рішення DSI № 1-2.3/8-DVI, 20 травня 2025 року. Справа № A420179625, 29 липня 2025 року. Посилання: СЕС, справа С-73/07 (Satamedia); Справа С-345/17 (Buivids); ЄСПЛ, Мюллер та інші проти Швейцарії (1988), №. 10737/84.

Основні висновки

01

Широка персональна сфера застосування

Будь-яка особа - журналіст, блогер, науковець чи митець - може посилатися на звільнення на підставі **мети** своєї діяльності, а не професійного статусу.

03

Пропорційність - це головне

Навіть якщо існує суспільний інтерес, обробка повинна бути **пропорційною** - права суб'єкта даних на приватність все одно можуть переважати.

05

Балансування - це судове завдання

Суди, а не законодавці, визначають, як зважити конкуруючі основоположні права в кожному конкретному випадку, відповідно до практики СЕС та ЄСПЛ.

02

Журналістика вимагає суспільного інтересу

Тільки журналістика, яка має намір публікувати інформацію, що слугує **суспільним інтересам**, відповідає критеріям. Адміністративна діяльність медіа-організацій не є такою.

04

GDPR ст. 5 Застосовується завжди

Латвія зберігає основні принципи обробки даних незалежно від винятків. Кожне зобов'язання GDPR має бути оцінене на сумісність окремо.

